

Τόμος Β'.
ΑΡΙΘΜ. 33.

Συνδρομή, αρχομένη από 1. Ιανουαρίου και 1. Ιουλίου εκάστου έτους, εξαμήνος μόνον
και προπληρωτέα: Πανταχού φράγκ. χρ. 10 ή μάρκ. 8.

ΕΤΟΣ Β'.
τῇ 1/13. Μαΐου 1886.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΠΑΣΤΕΡ.

Ὀλίγοι ἐκ τῶν μεγάλων τῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν, οὓς τὸ ἴδιον πνεῦμα ὤθησεν εἰς σπουδαίας ἐρεῦνας καὶ ἀνακαλύψεις, ἐπέτυχον νὰ ἀνοίξωσιν εἰς τὴν ἐπιστήμην νέους ὁρίζοντας καὶ νὰ ἀπολαύσωσιν ἐν ταυτῇ διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνακαλύψεων τῶν τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς λατρείας τοῦ κοινοῦ. Ἀμφότερα ταῦτα συνεδυσάσθησαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας ἐπιστήμονος Λουδοβίκου Παστέρ, οὗ αἱ μεγάλοι ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις, καθ' ἑκάστην ἐπιτυχῶς ἐφαρμοζόμεναι, προκαλοῦσι δικαίως τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Τὴν εἰκόνα τοῦ ἐνδόξου τῆς Γαλλίας τέκνου, παρατιθεμένην σήμερον ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἐκρίναμεν λίαν κατάλληλον νὰ συνοδεύσωμεν μὲ μικρὰν αὐτοῦ βιογραφίαν καὶ νὰ ἀναφέρωμεν τινα περὶ τῶν μεγάλων ἐπιστημονικῶν του ἀνακαλύψεων.

Ὁ Λουδοβίκος Φραγκίσκος Παστέρ, χημικὸς καὶ μικροσκόπος, ἐγεννήθη τῇ 27. Δεκεμβρίου 1822 ἐν Dôle τοῦ διαμερίσματος Jura.

Ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ κατὰ τὸ 1848 κατέλαβε τὸ ἐπομενον ἔτος τὴν ἑδραν τῆς φυσικῆς ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς Dijon. Τῷ 1849 διωρίσθη καθηγητῆς τῆς χημείας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Στρασβούργου καὶ ἐκείθεν μετέβη περὶ τὸ τέλος τοῦ 1854 εἰς Lille, ὅπως διοργανώσῃ τὴν νεωστὶ ἐκεῖ σχηματι-

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Β'.

σθεῖσαν ἐπιστημονικὴν σχολήν, τῆς ὁποίας καὶ ἐγένετο κοσμητῶρ. Τρία ἔτη μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς Παρίσιους, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐπιστημονικὴν διεύθυνσιν τῆς Ecole Normale,

τὸν δὲ Δεκέμβριον τοῦ 1863 προσεκληθῇ ὡς καθηγητῆς τῆς γεωλογίας, φυσικῆς καὶ χημείας εἰς τὴν σχολὴν τῶν ὁραίων τεχνῶν. Τὸ 1867 διωρίσθη καθηγητῆς τῆς χημείας ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Σορβόννης καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐγένετο μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου. Κατ' ἀρχὰς κατέγινεν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ ἐξέτασιν τῶν φαινομένων τῆς ζυμώσεως, ἐν οἷς ἐγνώρισεν ὡς αἰτίαν τοῦ ἀκανονίστου βρασμοῦ τοῦ οἴνου, ζύθου καὶ ὀξους μικροσκοπικοὺς μύκητας, πρὸς καταπολέμησιν τῶν ὁποίων ἐφεῦρε τὴν ἀκριβῶς κεκατονισμένην θέρμανσιν, ἣτις ἤγαγεν εἰς τὴν γενικῶς ἀποδεκτὴν γενομένην μέθοδον, ὀνομασθεῖσαν κατὰ τὸ ὄνομά του (Pasteurisation). Εἴτα, πρὸ 20 περίπου ἐτῶν, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν κολλητικῶν νοσημάτων, ὧν τὰ αἰτία μετὰ μεγίστης πιθανότητος καὶ σχεδὸν βεβαιότητος ἀπέδειξεν ὅτι εἶνε μι-

κροσκοπικοὶ μύκητες. Ἀνεῦρε τὰ αἰτία νόσων τινῶν τῶν μεταξοσκολήκων, αἵτινες κατέστρεφον ὅλην τὴν μεταξουργίαν τῆς Εὐρώπης, καὶ τόσον δραστικὰ καὶ θεραπευτικὰ μέσα κατ' αὐτῶν ἐφεῦρεν, ὥστε ἐκτὸς ἄλλων ἐξαιρετικῶν τιμῶν, τῷ ἐδόθη καὶ βραβεῖον 10,000 φράγκων ὑπὸ τῆς

Αυστριακῆς Κυβερνήσεως. Οὐχ' ἤττον σπουδαία ὑπῆρξεν ἡ τῶν βακτηριδίων ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ, ἥτις νέαν ἐποχὴν ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν κολλητικῶν νοσημάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1878 κατέδειξεν, ὅτι τὰ βακτηριδία μόνον μέχρι ὀρισμένου ἐλαχίστου ὁρίου θερμοκρασίας τοῦ αἵματος ἐπενεργοῦσιν ὡς φοβερά θανατηφόρα σπέρματα, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, ὅτι εἰς ζῶα ἀνωτέρας θερμοκρασίας ἡ βλαβερὰ ἐπενέργεια αὐτῶν ἐκλείπει. Κατὰ τὸ 1882 ἐφεῦρε τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς χολέρας τῶν ὀρνίθων διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ μὲ τεχνητῶς ἐξησθενωμένα σπέρματα τῆς νόσου, ἅτινα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδεῖς μύκητες.

Ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν ἀνακαλύψεων, αἷς παραλείπομεν, σπουδαιότερα πασῶν εἶνε ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐφευρεσίς του τοῦ ἐμβολιασμοῦ πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς λύσσης. Ἡ κολλητικὴ ὕλη, τῆς ὁποίας ἡ φύσις πιθανότατα εἶνε ὡσαύτως βακτηριοειδής, διὰ τῆς μεταδόσεως αὐτῆς εἰς σειράν τινα ζώων, καὶ μάλιστα πιθήκων, βαθμυδὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἐξασθενοῦται, ὥστε μεταδιδόμενη διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἰς κύνας καὶ ὡσαύτως εἰς ἀνθρώπους καθίσταται ἀκίνδυνος καὶ προφυλάττει συγχρόνως ἀπὸ τῆς λύσσης ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἐμβολιασμός ἐκτελεῖται ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπικίνδυνον δῆξιν, πρὸ τῆς ἐκρήξεως ὅμως τῆς ἀσθενείας.

Ἡ τελευταία αὕτη μεγάλη ἀνακάλυψις τοῦ Παστέρ τῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ προφυλάξεως ἀπὸ τῆς λύσσης καὶ τῆς μετὰ

τὴν δῆξιν θεραπείας αὐτῆς ἔχει καὶ τοῦτο τὸ σπουδαῖον, ὅτι θέτει νέας βάσεις θεραπευτικοῦ συστήματος τῶν ὁμοίας φύσεως νοσημάτων, ὧν ἡ θεραπεία καὶ προφύλαξις καθίσταται συνεπεία τῆς ἀνωτέρω ἀνακαλύψεως εἰς τὸ μέλλον ἀπλῶς ζήτημα χρόνου. Δικαίως ὅθεν ἐθεωρήθη αὕτη ὡς ἡ σπουδαιότερά ὅλων τῶν προηγουμένων του, δοῦσα μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ προκαλέσασα τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου.

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς γῆς συρρέουσι καθ' ἐκάστην ἀσθενεῖς εἰς τὸ ἐν Παρίσις θεραπευτήριόν του, ὅπου ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος θεραπεύονται ὑπὸ νοσήματος, ὅπερ μέχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐθεωρεῖτο ἀνίατον καὶ καθ' οὗ ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ. Πόσαι ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ὀφείλουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν τῷ ἐξόχῳ ἐπιστήμονι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους! Πόσαι χιλιάδες εἰς τὸ μέλλον θὰ ὀφείλωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνακάλυψίν του! Ὅποιαν ἀσπίδα κατὰ τῆς φοβερᾶς τοῦ θανάτου ῥομφαίας ἐφεῦρε τὸ μικροσκοπίον αὐτοῦ!

Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς δόξα, πρὸ τῆς ὁποίας μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης δεόν νὰ κλίνη τις τὸ γόνυ. Ἀληθῶς οἱ συμπολιταὶ του πρέπει νὰ σεμνύνονται ἐπὶ τούτῳ, καὶ οὐδεμίαν περιττολογίαν λέγουσιν, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος.

ΑΡΧΑΙΑ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Αἱ παντὸς εἶδους νοθεύσεις τῶν τροφίμων καὶ αἱ ὅσῃ μέραι ἀνακαλυπτόμεναι ἐν αὐτοῖς ἐπιβλαβέσταται μικροσκοπικαὶ οὐσίαι καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῶν βάσεων τῆς μαγειρικῆς τέχνης καὶ τὴν ἀνύψωσιν αὐτῆς εἰς ἀληθὴ ἐπιστήμην.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέχνην, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ᾔνῃ τις κοιλιόδουλος εἴτε γαστρίμαργος κατὰ τὴν κοινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅπως φροντίζῃ περὶ τῆς παρασκευῆς τῶν ἐδεσμάτων. Ἡ τροφὴ ἡμῶν, καὶ ἡ ἀπλουστάτη ἀκόμη, ὀφείλει ὄχι μόνον τοὺς ἰστούς τοῦ σώματος νὰ συντηρῇ καὶ ἀναπληρῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ νεῦρα καὶ δι' αὐτῶν τὸ πνεῦμα νὰ ἐνισχύῃ καὶ ζωογονῇ· οὗτος δὲ εἶνε ἀκριβῶς ὁ σκοπὸς τῆς μαγειρικῆς τέχνης, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις προέβη πάντοτε ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν.

Μεγάλῃ ἀληθῶς παρατηρεῖται σχέσις μετὰξὺ τῆς ἰδιοσυγκρασίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστου λαοῦ καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ τροφῆς καὶ μαγειρικῆς τέχνης. Ἀπλῇ, καθαρᾷ καὶ τονικῇ εἶνε ἡ γερμανικὴ τροφὴ ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ ἐν μέρει μέχρι τῆς σήμερον. Ἄκρα λεπτότης χαρακτηρίζει τὴν γαλλικὴν μαγειρικὴν, ὡς ἀνεπτύχθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου ΙΔ'. Πρακτικὴ ὅλως εἶνε ἡ βάσις τῆς ἀγγλικῆς μαγειρικῆς, σκοπούσης τὴν θρέψιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ σώματος. Γλυκεῖα ἀβρότης διακρίνει τὴν ἰταλικήν, τραχεῖα λιτότης τὴν ἰσπανικὴν. Ἐγγρατέα, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐπιβαλλομένη, κανονίζει τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς παρὰ τοῖς ἀνατολικῶς λαοῖς.

Ἡ στενὴ αὕτη σχέσις τῆς μαγειρικῆς μετὰ τῶν ἐθνικῶν ἰδιοτήτων ἐκάστου λαοῦ καὶ ἐκάστης ἐποχῆς καθιστᾷ ἐνδιαφέρουσιν καὶ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν τῆς μαγειρικῆς. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρὰ τοῖς διαφό-

ροις λαοῖς καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους παρεσκευάζετο ἡ τράπεζα, καὶ ἡ ποιότης τῶν ἐπ' αὐτῆς τιθεμένων ἐδεσμάτων εἶνε, ὅπως καὶ αἱ στολαί, τὰ ὅπλα, αἱ ψυχαγωγίαι τοῦ λαοῦ καὶ οἱ χοροί, ἰδιᾶζον χαρακτηριστικὸν τοῦ πνεύματος ἐκάστης ἐποχῆς καὶ ἐκάστου λαοῦ. Ὅπως δὲ καὶ τῶν λοιπῶν σημερινῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἡ ἀνάπτυξις, οὕτω καὶ ἡ τῆς μαγειρικῆς, ἵνα καλῶς ἐννοηθῇ, δεόν νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ μαγειρικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσιν ἦτο ἀρχικῶς ἀπλουστάτη. Οἱ Ὀμηριοὶ ἥρωες ἐτρέφοντο κυρίως μὲ κρέατα καὶ οἶνον. Ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῦλάχιστον καὶ Ὀδυσσεΐᾳ πολὺ ὀλίγα πλὴν τούτων φαγητὰ ἀναφέρονται. Τὰ λάχανα φαίνονται κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἄγνωστα. Κατὰ τὰς εὐωχίας διενέμοντο εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας παχέα τεμάχια τῶν θυμάτων καὶ ἐπίνετο κεκραμένος οἶνος, ἐξ οὗ ὁ Νέστωρ ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ μῆγμά τι διὰ τῆς προσθήκης αἰγείου τυροῦ καὶ μέλιτος, περιεφέρετο δὲ καὶ ἄρτος ἐντὸς καλαθίων. Ἐτρωγον καθήμενοι ἕκαστος πρὸ ἰδιαιτέρας μικρᾶς τραπέζης, πάντοτε ὅμως ἡ κυρία των τροφῶν ἦτο ἐκ κρεάτων, ἰδίως ἡμέρων ζώων. Τῆς θήρας ὁ σκοπὸς ἦτο τότε ἡ ἐξολόθρευσις μᾶλλον βλαβερῶν ἀγρίων ζώων ἢ ὁ πορισμὸς τροφῆς. Ὁ Ὀμηρὸς βεβαίως περιγράφει κυρίως τὰς εὐωχίας τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες εἶχον ἀφθονίαν ποιμνίων. Οἱ ποιμένες ἐθεωροῦντο ἐν ταῖς αὐλαῖς σπουδαῖα πρόσωπα, ὡς π. χ. ὁ θεὸς σὺβώτης τοῦ Ὀδυσσεῦς, ὅτε ὁ κύριός του ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπαίτου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, ἀμέσως ἔσπευσε νὰ σφάξῃ χοῖρον καὶ παρασκευάσῃ αὐτὸν διὰ τὸν ξένον.

Ὁ πτωχὸς λαός, ὅστις δὲν εἶχε ποιμνία, ἔζη ἐκ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ ἴσως ἔτρωγε καὶ καρπούς, ἀν καὶ παρ' Ὀμήρῳ οὐδὲ ὁλῶς ἀναφέρονται. Ὁ κύκλωψ ἔπινεν εἰς με-